

Overrekkelse av rapport |

Hvordan øke utdanningskapasiteten i offentlig planlegging?

– et strategidokument

Overrekkelse 29. oktober 2019, R-5, Akersgata 59, til:
statssekretær i Kommunal og moderniseringsdepartementet, **Lars Jacob Hiim**
statssekretær i Kunnskapsdepartementet, **Rebekka Borsch**

Marius Grønning, komiteleder
førsteamanuensis i by- og regionplanlegging, NMBU

Forum for utdanning i samfunnsplanlegging (FUS)

FUS er en samarbeids- og interesseorganisasjon for universiteter og høyskoler med fagmiljøer innen samfunnsplanlegging, by- og regionplanlegging, fysisk planlegging og urbanisme.

Forum for utdanning i samfunnsplanlegging (FUS)

FUS er en samarbeids- og interesseorganisasjon for universiteter og høyskoler med fagmiljøer innen samfunnsplanlegging, by- og regionplanlegging, fysisk planlegging og urbanisme.

Arbeidet med rapporten: **komite** nedsatt på initiativ fra KS og FUS, i samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 18.9.2018 - 29.10.2019.

Utdanninger i planlegging

Masterprogram med tydelig relevans for «offentlig planlegging»

– de fleste medlem av FUS og deltar i samarbeidet

Pbl-ramme	Program (MA-nivå)	Institusjon	Disiplin	Merknad
Areal/samfunn	Fysisk planlegging	NTNU	Teknologi/arkitektur	Bredt opptak
Areal/samfunn	Urban Ecological Planning	NTNU	Teknologi	Engelskspråklig
Areal	Arkitektur	NTNU	Arkitektur	
Areal	Eiendomsutv	NTNU	Økonomi	
Areal/samfunn	By- og regionplanlegging	NMBU	Eiendom, juss, samf.-fag, arkitektur	5-årig integrert
Areal	Landskapsarkitektur	NMBU	Landskap, arkitektur	5-årig integrert m/ spesialisering
Areal	Eiendom	NMBU	Eiendom, juss	5-årig integrert
Areal	Eiendomsutvikling	NMBU	Eiendom, juss, økon.	
Areal	Byplanlegging	UiS	Teknologi/arkitektur	Bredt opptak
Areal	Arealplanl. og eiendomsutv	HV (Bergen)	Ingeniør	
Samfunn	Planlegging og leing	H Volda	Statsvit	Inkl. på distanse
Samfunn	Nordic Urban Planning Studies	UiT	Samf.vit.	Engelskspråklig
Samfunn	Samf.plan/ Kommunikasjon	UiA	Statsvit, geografi	
Samfunn	Samf.plan/ Kulturforståelse	UiT	Statsvit, geografi, antropologi	
Areal/samfunn	Urbanisme	AHO	Arkitektur	EVU samlingsbasert
Areal	Arkitektur	AHO	Arkitektur	
Areal/samfunn	Landskapsarkitektur	AHO/Tromsø	Landskap, arkitektur	
Areal	Arkitektur	BAS	Arkitktur	
Areal	Climate change management	HV	Naturfaglig	
Areal	Naturforvaltning	USN Bø	Naturfaglig	
Areal	Siv.ing. veg, transp., geomatikk	NTNU	Teknologi/ing.	
Samfunn	Geografi	NTNU	Geografi	
Samfunn	Human Geography, m/spes. Urban studies & planning	UiO	Geografi	Engelskspråklig
Samfunn	Geografi	UiB	Geografi	
Samfunn	MPA Off. ledelse og styring	HINN Lillehammer	Statsvit/økonomi	Planlagt spesialisering

Kapasitetsbehovet vs utdanningsvolumet

Det er behov for **350 - 400** nye planleggere i året

I 2018 var det **1282** søkere til landets planleggerutdanninger

Samme år ble **165** kandidater uteksaminert med master i planlegging

Dette er tall som går igjen i analyser, stortingsmeldinger og forslag til statsbudsjett

Karrierevei – voksende interesse blant de unge

Samfunnsengasjement, omstillinger, klimaendringer

Antall førstevalgssøkere til planleggerstudier har de siste årene vært **raskt økende** ved flere studieprogrammer.

Studiebarometeret sine årlige målinger tyder på at studentene gjennomgående er **svært fornøyde** med det faglige utbyttet av å ta planleggerutdanning (klart over gjennomsnittet), og de er i særdeleshet svært tilfreds med fagtilbudets **yrkesrelevans** og de **framtidige jobbmuligheter** studiet gir.

En nyttig kompetanse

Med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet kan planlegging gi stor nytte som verktøy

Systematisk arbeid

- folkehelse
- klimapolitikk
- det grønne skiftet

Avveining av bruk og vern

- matjord
- naturressurser
- kulturmiljøer

Effektive prosesser

- infrastrukturutbygging
- byutvikling
- interesseavklaringer
- saksbehandlingsprosesser

Modeller for kapasitetsøkning

Modell for geografisk konsentrasjon:

En modell for geografisk konsentrasjon av utdanningen kunne innebære at satsingen rettes mot færre studiesteder som tilbyr planleggerstudier, og at en dermed kunne utvikle større og bredere fagmiljøer på disse stedene. En slik modell har vært ansett som lite aktuell, gitt ønsket om at utdanningsinstitusjonene har en geografisk/regional nærhet til de praktiske planoppgavene, noe som er vel begrunnet i et langstrakt land med spredt bosetning.

Modell for faglig konsentrasjon:

En alternativ modell kunne være å styrke de miljøer som mest tydelig kunne tilføre kunnskap om praktisk planlegging, i praksis miljøer med areal- og fysisk plankompetanse, og å komplettere denne kompetansen med samfunnsanalyse og politikk/organisasjonsfaglige emner. Gitt den dagens geografiske spredning av utdanningene, og planlovgivningens utvidede oppgaverepertoar og prosessforståelse under politisk lederskap, vil denne modellen i liten grad utnytte dagens kapasitet.

Distribuert modell:

En modell som i stor grad sammenfaller med utviklingsmønsteret vi kan observere, er en stegvis utvikling med utgangspunkt i dagens desentraliserte utdanningsstruktur på planfeltet. En distribuert, «inkrementell modell» kan være en mulig betegnelse på det komiteen vil tilrå: utdanningsfeltet innenfor planlegging er preget av en mangslungen geografiske og faglige struktur. Sett i et nasjonalt perspektiv kan dette sies å svare rimelig godt til de samlede oppgaver og behov i norsk planlegging. En strategisk styrking av komponenter i denne strukturen, ved det enkelte studiested (fagutvikling, fullfinansierte nye studieplasser) og ved samarbeidstiltak mellom utdanningene (faglig-komplementært, regionalt orientert samarbeid, samarbeid om nasjonale kompetansetiltak), er trolig den mest effektive måten å øke utdanningskapasiteten på, rettet mot hva det er behov for.

Kompetanseprofiler – stillingsutlysninger

Fredrikstad kommune – **samfunnsplanlegger**

Vi ønsker at du skal:

- Ha ansvar arbeidet med for kommuneplanens samfunnsdel og planstrategiarbeidet
- Ha ansvar arbeidet med Fredrikstad kommunes levekårkartlegging og oppfølging av denne, med prosjekter, områderettet arbeid og kommunikasjon
- Bidra i medvirkningsarbeidet (internt og eksternt) og kvalitetssikringsarbeid av planer, slik at planene våre kan gjennomføres på best mulig måte for flest mulig
- Utarbeide kommunens befolkningsprognoser
- Ha oversikt over viktig statistikk for Fredrikstad
- Bidra i prosjekter på tvers i virksomheten og i kommunen
- Delta i regionale samarbeidsfora
- Forberede og skrive politiske saker
- Arbeide med utfordrende by- og samfunnsfaglige problemstillinger og samhandlingsprosesser mellom ulike aktører og interessenter

Samfunnsplanlegger rapporterer til virksomhetsleder for bærekraftig samfunnsutvikling.

Kvalifikasjoner

- Høyere utdanning på masternivå innen relevante fagfelt, (samfunnsøkonom, statsviter, sosiolog, samfunnsgeograf e.l.)
- Erfaring fra samfunnsplanlegging
- Erfaring fra prosjektledelse, komplekse plan- og utredningsarbeid
- Relevant kunnskap om samfunnsplanlegging, byutvikling og samfunnsfaglige problemstillinger
- God norsk muntlig og skriftlig framstillingsevne
- Kjennskap til relevante lover og føringer (plan- og bygningsloven, folkehelseloven mv.)
- Kunnskap om bruk av statistikk og statistiske metoder er en fordel
- Erfaring fra offentlig sektor
- Kunnskap om Fredrikstadsamfunnets fortrinn og utfordringer er en fordel

Egenskaper

- Analytisk og evne til strategisk tenkning
- Engasjert og kreativ, nysgjerrig og løsningsorientert
- Leveransedyktig og strukturert
- Liker å jobbe i (og lede) ulike prosjekter
- Gode samarbeidsevner, og jobber godt selvstendig
- Trives med å ha en aktiv rolle
- Serviceinnstilling
- Interesse for statistikk

Vang Kommune – **arealplanlegger**

Arbeidsoppgåver

- Utarbeide kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og andre tematiske planer innanfor fagområdet
- Rettleie, kvalitetssikre og saksbehandle private reguleringsplaner for politisk behandling
- Førebu og leggje fram saker for politiske utval
- Framskaffe beslutningsgrunnlag for politikarar
- Ajourføre digitalt planregister
- Generell informasjon og publikumskontakt
- Andre arbeidsoppgåver kan bli lagt til stillinga etter behov
- For rette vedkomande kan 20% stilling som beredskapskoordinator bli lagt inn i stillinga

Kvalifikasjonskrav

- Relevant utdanning frå universitet eller høgskule
- Erfaring frå arbeid i forvaltninga vil bli tillagt vekt
- God kjennskap til lov- og avtaleverk for arealforvaltning
- Gode datakunnskapar, særskilt innan geografiske informasjonssystem (GIS)
- God evne til utrednings- og analysearbeid
- Personleg eignaheit

Vi søker deg som

- Likar å ta utfordringar
- Har god samfunnsforståing og interesse for samfunnsutvikling
- Gode kommunikasjons- og samarbeidsevner
- Er fleksibel og kan takle ein krevjande arbeidskvardag
- Kan handtere interessekonflikter som kan oppstå i samband med arbeidet
- Er engasjert, ansvarsbevisst og serviceorientert

Det er vanskelig å skille samfunn og areal

– mye av kunnskapsbehovet er likt. Likevel viser stillingsannonser at kommunene søker planleggere på grunnlag av ulike typer arbeidsoppgaver, delt i kategoriene samfunnsplanlegger og arealplanlegger.

Kompetanseprofiler – avtakerfeltets vurderinger

Planfaglig kjernekompetanse

- Grunnleggende **planteori**, fra enkel mål-middel-rasjonalitet, til utviklingen av denne og til begrepsdannelse som understøtter kritiske alternativer til den instrumentelle rasjonaliteten. Videre teori om planleggingens forhold til samfunnsmessige utviklingstrekk og særlig til spenningen mellom territorialitet og funksjonalitet, og idegrunnlag/doktriner og historikk innen by- og regional planlegging.
- Kunnskap om **plan- og bygningsloven og øvrige relevante rettsregler**.
- Kunnskap om **planprosesser og plansystemets funksjonsmåte** – basert på empiriske studier av prosesser i spennet fra offentlige strategier til privatinitierte planforslag (makt, medvirkning, høring) fram til vedtak i folkevalgte organer, samt gjennomføring av planer.
- Kunnskap om **planrelevant metodikk** – metoder for kunnskapsinnhenting, og modeller og metoder i planutforming for territorielle/romlige enheter.
- Kunnskap om de tre dimensjonene i begrepet **bærekraftig utvikling – miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft** (uttrykt gjennom FNs bærekraftsmål) og hva de innebærer for planprosess og innhold/løsninger.

Samfunnstema

Samfunnsanalyse, samfunnsteori
Metoder for kunnskapsinnhenting
Politikk, ledelse og (sam)styring

Arealbrukstema

Kart i planlegging
Eiendomsforhold, arealregulering
Bebyggelse, urbanitet, byform
Mobilitet, transport

planfaglig kjerne

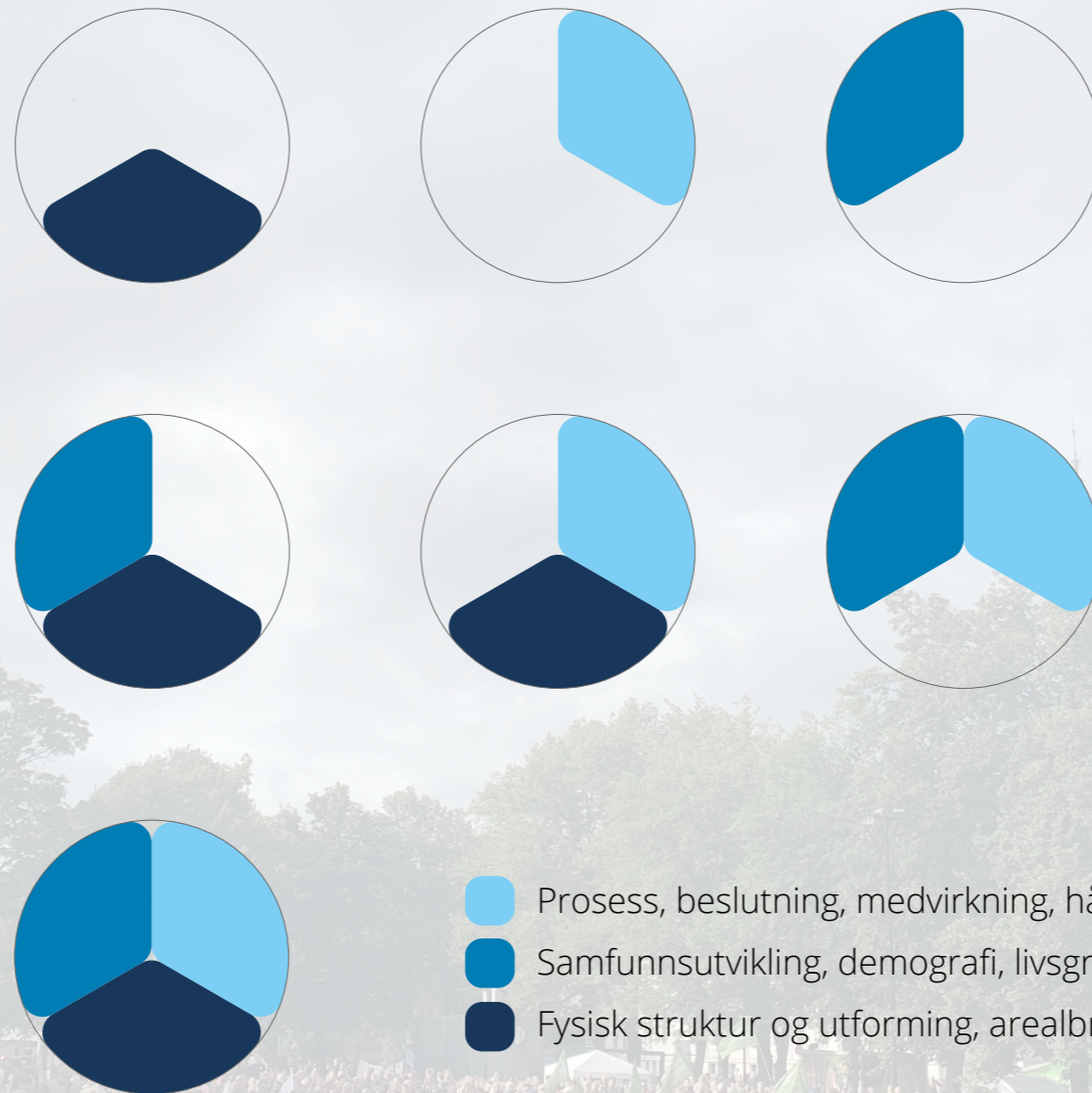
planteori, rettsregler, prosess, metode, bærekraft

Sosial og økonomisk bærekraft
Beslutning, medvirkning
Strategi, samfunnsdel
Evaluering, læring
Økonomiplanlegging

Klima og bærekraft
Natur og miljø
Praktisk arealplanlegging
Fysisk infrastruktur
GIS og arealanalyser

Kompetanseprofiler – utdanningsinstitusjonenes vurderinger

Komponenter og kombinasjoner for å utvikle relevante utdanningsprofiler

Anbefalinger

Tiltak basert på samspill og samarbeid

- ikke bare ovenfra-og-ned, men kapasitetsøkende tiltak i hele felte
- tiltak og virkninger på kort sikt og på lang sikt, som kan samordnes
- mange ulike aktører kan ta initiativer, med rapporten som et slags «veikart»

Tiltak	Omfang	Årlig estimert kostnad	Kostnad i perioden	Utfordringen rettes primært mot
0. Tilføring av midler til fullfinansierte studieplasser	Økes til en total årlig uteksaminering av 350-400	*	*	KD/KMD/institusjonene
1. Omstillingsmidler, planfaglig spesialisering **	Utlyses årlig. Omfang og tiltak defineres av søker	1,0 mill	6 mill	KMD/institusjonene
2. EVU-finansiering	2-3 prosjekter årlig	1,5 mill	9 mill	KS/KMD
3. Nasjonal forskerskole (PhD-skole), dimensjonert for 10-15 årlige kandidater	Professorater og phd-stilinger Sekr. 50% Drift/samlinger	10 mill	60 mill	KD/institusjonene/FUS/NFR
4. Nasjonalt VGS-prosjekt	Prosjekt, 2 årsverk	1,5 mill	3 mill	KD/FUS
5. Nasjonal Masterklasse	Årlig støttebehov til vertsinst.	0,2 mill	1,2 mill	KMD/FUS
6. Frikjøp FUS-leder/sekretariat	Årlig støttebehov	0,6 mill	3,6 mill	KMD/FUS
7. Regional koordinering av tilbud/praksisplasser	Utredninger, 2-årig, 5 regioner a kr 400	1,0 mill	2,0 mill	KMD/FUS
Totalt (anslag) ***		15,8 mill	84,8 mill	

* Kostnad og kapasitet må estimeres ved hvert utdanningssted. Se rapportens punkt 8.2.

** Gjelder primært studier i statsvitenskap, geografi, sosiologi, arkitektur, ingeniørfag og naturforvaltning.

*** Eks. midler til fullfinansierte studieplasser.

Utdanningsfeltet har respondert, og viser samarbeidsvilje

Tiltak tilpasset feltet

Lykke til !